

درس ضمان قهری (مسئولیت مدنی) تطبیقی

دکتری حقوق خصوصی

دکتر محمدمهدی مقدادی / دانشیار دپارتمان دانشگاه مفید

۱. معرفی درس:

امروزه کمتر فعالیتی را می توان یافت که در آن بحث خسارت و مسئولیت مدنی مطرح نباشد (به عنوان نمونه: حوادث ناشی از سوانح رانندگی و حمل و نقل زمینی، هوایی و دریایی، خسارات ناشی از صنایع و تولید انرژی، تولید و عرضه محصولات خوراکی و دارویی و بهداشتی، حوادث ناشی از درمان و اقدامات پزشکی و بیمارستانی، حوادث ورزشی، خسارات زیست محیطی و زیان های ناشی از تبلیغات، فعالیت رسانه، پلتفرم ها و فضای مجازی).

به دلیل تنوع و تکرر رو به تزايد مسائل مسئولیت مدنی، قواعد و مقررات آن نیز در حال تحول و توسعه است.

حقوق ایران در ابتدا مباحث جبران خسارت را تحت عنوان «ضمان قهری» از فقه اسلامی گرفته (که تا حدودی در مقررات قانون مدنی و قانون مجازات اسلامی منعکس است) و سپس بخشی را نیز تحت عنوان مسئولیت مدنی (liability) از حقوق کشورهای غربی از جمله فرانسه اقتباس کرده است (در قانون مسئولیت مدنی مصوب ۱۳۳۹).

تحول و توسعه مسئولیت مدنی به اندازه ای سریع است که غالباً نظام قانونگذاری فرصت بررسی و پاسخگویی به آن را ندارد، از این رو لازم است نظام حقوقی ما به ویژه دادگاه ها و رویه قضایی با هدایت صاحب نظران حقوق (دکترین) و بهره گیری از تجارب کشورهای موفق با منظور داشتن قواعد کلی و نیازهای اجتماعی و با رعایت قواعد موازین اسلامی، چاره جویی

کرده و تدابیر و قواعد مناسبی را ایجاد کنند. بدین مطالعات تطبیقی جایگاه خاصی در مسئولیت مدنی دارند.

در این درس سه محور مهم مورد تاکید و تحلیل خواهد بود:

۱. معرفی نظام مسائل ضمان قهری و مسئولیت مدنی (اهمیت نظام مسائل و ویژگی ها و روش تدوین آن)، مهم ترین تحولات و در ضمن آن بیان تفاوت های ضمان قهری و مسئولیت مدنی : در قسمت تحولات؛ نقش و مداخله دولت در مسئولیت مدنی و تحولات آن بررسی خواهد شد. هم چنین تحولات نظام جبران خسارت هم مورد بحث قرار خواهد گرفت.

۲. شیوه تحلیل و روش حل مسائل ضمان قهری (مسئولیت مدنی) با بهره گیری از روش مطالعات تطبیقی و فقهی حقوقی (نقد پژوهش های صورت گرفته به لحاظ متدلوژی و نتایج تحقیق)

۳. پرداختن به نمونه های مهمی از مسئولیت مدنی با روش مطالعات تطبیقی و فقهی و حقوقی از جمله مسئولیت مدنی ورزشی، مسئولیت مدنی ناشی از فعالیت رسانه، مسئولیت مدنی ناشی از تبلیغات و تایید کالاها. جهت تبیین تحولات و دستاوردها و ارائه راهکار مناسب به مقنن

در این درس دانشجویان محترم هم باید یک مساله جدید در حوزه مسئولیت مدنی را با همین روش مورد مطالعه و تحلیل قرار دهند و مقاله ای در مورد آن تدوین و ارائه نمایند.

۲. سرفصل های درس:

- معرفی ضمان قهری در فقه و مقایسه آن با مسئولیت مدنی / ظرفیت ها و کاستی ها
- تحولات مسئولیت مدنی و نظام مسائل
- روش حل مسائل مسئولیت مدنی (ضمان قهری) و بایسته های آن

- دخالت دولت در مسئولیت مدنی و جبران خسارت (مسئولیت تبعی دولت، تشدید و خسارت تنبیهی، تخفیف مسئولیت مدنی)
- مسئولیت مدنی ورزشکاران و مدیران ورزشی در پرتو مطالعات تطبیقی و تحلیل فقهی و حقوقی
- مسئولیت مدنی رسانه و خسارات به حقوق مربوط به شخصیت
- مسئولیت مدنی ناشی از تبلیغات و تایید کالاها
- بررسی چند مسأله جدید با همکاری محققان کلاس

۳. منابع درس و امتحان:

- منبع اصلی مطالب تدریس شده در کلاس به همراه قوانین و مقررات مربوط (از جمله قانون مدنی و قانون مسئولیت مدنی) است و مقالاتی که معرفی می شوند .

سایر منابع مفید:

۱. کتاب های پایه: کتاب حقوق مدنی: الزامهای خارج از قرارداد (ضمان قهری) دکتر ناصر کاتوزیان، ناشر: انتشارات سمت تهران.
 ۲. کتاب مسئولیت مدنی دکتر علی عباس حیاتی، ناشر: میزان تهران.
 ۳. کتاب مسئولیت مدنی دکتر علی رضا باریکلو، ناشر: دانشگاه تهران
 ۴. کتاب مسئولیت مدنی در فقه امامیه دکتر محمد حکمت نیا، ناشر: بوستان کتاب قم
 ۵. مسئولیت مدنی (الزامات خارج از قرارداد) نوشته: دکتر سیدحسین صفایی و دکتر حبیب الله رحیمی: انتشارات سمت کتاب های مناسب:
 ۱. مسئولیت مدنی ورزشکاران محمد مهدی مقدادی، ناشر: دانشگاه مفید
 ۲. تحلیل رویه قضایی در زمینه مسئولیت مدنی، پاتریس ژوردن، ترجمه مجید ادیب، ناشر: نشر میزان
- کتاب های خارجی:

۱. **Comparative Product Liability Publisher** : Geraint G. Howells

Dartmouth Pub CoPublication date : January ۱, ۱۹۹۳Language : English

۲. State Liability and the Law A Historical and Comparative Analysis

By Bartłomiej Wróblewski ۲۰۲۳

۳. **Products Liability and Safety, Cases and Materials (University Casebook Series) ۸th Edition**

by Mary Davis, David Owen

۴. Tort Law A Modern Perspective, Cambridge University Press

۵. **Tort Law: Responsibilities and Redress [Connected eBook with Study Center] (Aspen Casebook) ۵th Edition**, by John C. P. Goldberg (Author), Leslie Kendrick (Author), Anthony J. Sebok (Author), Benjamin C. Zipursky (Author)

۳. ارزشیابی و نمره:

فعالیت کلاسی: تا دو نمره

تحقیق (مقاله) و ارائه کنفرانس: هشت نمره

مقاله باید در چارچوب مباحث درس، با هماهنگی قبلی طرح اجمالی و اخذ تایید و مطابق استانداردهای علمی در بین ۵ تا ۷ هزار کلمه باشد.

آزمون پایان ترم: ده نمره

• برقراری ارتباط: mmeghdadim@gmail.com

حضور: اتاق ۴۱۹ c